

WYBRANE KSIĄŻKI PATRONA NAGRODY:

„Busz po polsku” - zbiór reportaży w całości poświęconych Polsce. Bohaterami są m.in. dwie Niemki uciekające z domu starców w Szczytnie, robotnicy sezonowi, nauczyciel historii, studenci wyrzuceni z uczelni, flisak, którym zachwycą się miejscy intelektualiści, 23-letni słuchacz SGPiS – rekordzista świata w rzucie dyskiem, niezmiernie piękna dziewczyna imieniem Danka, grupa górników wiozących ciało kolegi na pogrzeb. [na podstawie opisu wydawcy]

„Imperium” - Uchwycony w pełnych znaczeń przybliżeniach i detalu proces rozpadu Związku Radzieckiego - ostatniego imperium kończącego się stulecia. [opis wydawcy] Reportaż składa się z trzech części: opisu podróży po Związku Radzieckim lat 50.-60.; relacji z podróży po rozpadającym się już imperium sowieckim w latach 1989-1991 oraz podsumowania, którego forma jest odbiciem tematu książki: dezintegracji wielkiego organizmu państwowego.

„Heban” – pierwsza z cyklu książek podsumowujących planowanych przez pisarza, tym razem z wypraw na kontynent afrykański u progu XXI wieku; „reportaż, który dzieje się równocześnie we współczesności i przeszłości (...) przedstawienie historii w jej dynamicznej przemianie” (Ryszard Kapuściński). Reportaż o antagonizmach w jednostce i w świecie, o nieprzetłumaczalności kultury i uniwersalizmie, o naturze ludzkiej i naturze ludzkości.

„Chrystus z karabinem na ramieniu” – zbiór reportaży z Afryki, Bliskiego Wschodu i Ameryki Łacińskiej, o którym sam autor mówi: „To jest książka o ruchach partyzanckich, działających w końcu lat 60., z którymi miałem możliwość się zetknąć i które miałem możliwość obserwować. Tytuł książki jest związany z postacią kolumbijskiego księdza, żyjącego wśród biednych latynoamerykańskiego chłopstwa, który w sutannie, z karabinem poszedł walczyć do oddziału partyzanckiego w Kolumbii i zginął”. [źródło: opis wydawcy]

„Jeszcze dzień życia” - książka, w której Kapuściński z dziennikarza staje się pisarzem i z której pochodzi motto tegorocznej edycji Nagrody: confusão. Reporter relacjonuje przebieg wojny wyzwolenczej w Angoli w roku 1973. „Jeszcze dzień życia” jest książką bardzo osobistą. Nie o wojnie, (...) tylko o zagubieniu, o niewiadomej, o niepewności, co się z tobą stanie. Były tam takie sytuacje, że człowiek właściwie wiedział, że nie będzie już żył. I każdego dnia mówiło się z ulgą: – O, jeszcze jeden dzień z życia mam za sobą, jeszcze jeden mnie czeka. Ale już nie więcej”. [źródło cytatu: kapuscinski.info]

„Szachinszach” – obraz upadku reżimu szacha Iranu Mohammeda Rezy Pahlawiego, pełen aluzji do sytuacji ówczesnej Polski i przeciwstawiający bezmyślnie wprowadzaną „nowoczesność” oraz opór nieufnego społeczeństwa, znajdujący oparcie w religii.

„Cesarz” - studium władzy ujęte w literacką formę. Pełen ironii opis Etiopii i dworu cesarskiego Haile Selassie za czasów monarchii konstytucyjnej, obalonej przez rewolucję. Opowieść o tym, jak władza demoralizuje jednostki, wykoślawia tory myślenia, wykrzywia i zawęża perspektywę.

(lista zostanie uzupełniona na facebooku i/lub stronie internetowej konkursu)

REPORTAŻE Z PODZIAŁEM NA KATEGORIE**EDUKACJA**

„Podstawówka ze szklanymi drzwiami” Karolina Tatarzyńska przygląda się szkole, w której nie ma dzwonek, zamiast jedynek dzieci dostają ocenę „jeszcze nie” i obowiązuje zakaz narzekania.

http://wyborcza.pl/akcje_spoeczne/1,153862,18867708,podstawowka-za-szklanymi-drzwiami.html

„Oni robią polską wersję Khana” Aleksander Pezda opisuje, jak popularny kanał edukacyjny „Khan Academy”, który przebojem zdobywa Internet, za sprawą tłumaczenia na język polski zdobywa popularność nad Wisłą.

http://wyborcza.pl/akcje_spoeczne/1,153863,11246579,Oni_robia_polska_wersje_Akademii_pana_Khana.html

„Zimny chów po norwesku” Tomasz Maćkowiak przedstawia - okiem ojca - przedszkole w Norwegii, w którym dzieci cały czas spędzają na świeżym powietrzu: niezależnie od pogody i pory roku

<http://wyborcza.pl/duzyformat/1,127290,19837787,przedszkolaki-na-wietrze-zimny-chow-po-norwesku.html>

„Marzenia i tży” – w serii Czas na dokument Telewizji Polskiej, reż. Chao Gon: dokument o szanghajskiej szkole gimnastycznej, kształcącej sportowców światowej klasy. Dzieci zaczynają wyczerpujące treningi już w wieku przedszkolnym.

Projekt: Landfill Harmonic, Khan Academy

KULTURA

„Sól ziemi” reż. Juliano Ribeiro Salgado, Wim Wenders; Film dokumentalno-biograficzny o Sebastiao Salgado: fotografie społecznym -kronikarzu ludzkiego cierpienia, który po utracie wiary w sens pracy reportera odnalazł się w fotografii przyrody. Film o fotografii, powinnościach reportażu i nadziei.

„Ostatni nomadzi” reż. Raul de la Fuente <http://ninateka.pl/film/ostatni-nomadzi-pablo-iraburu-harkaitz-martinez-de-san-vicente-igor-otxo> Muzyczny film drogi o podróży dwóch Basków od Maroka, Laponii, przez Mongolię po Indie; dowód na to, że muzyka to doskonałe medium i narzędzie do porozumiewania się ponad podziałami i kulturami [opis NInA]

„Wideokracja” reż. Erik Gandini: smutny portret kultury medialnej i włoskiego społeczeństwa, w którym rząd dusz sprawowany jest przez media skupione w ręku jednego człowieka – byłego włoskiego premiera

<http://ninateka.pl/film/wideokracja-erik-gandini>

„Chłopczyce z Kabulu” Jenny Nordberg przygląda się, jak i dlaczego w jednym ze społeczeństw o najbardziej restrykcyjnym rozdziale płci, mógł wykształcić się zwyczaj przebierania dziewczynek za chłopców.

„Lo i stało się! Zaduma nad światem w sieci” reż. Werner Herzog: podszyte ciepłą ironią spojrzenie na współczesność po rewolucji cyfrowej. Oprócz wielkich pytań (gdzie zaczyna i kończy się człowiek?), reżyser pochyla się nad zagadnieniami przyziemnymi (Internet rzeczy).

„Martwa dolina” Frank Westerman – 21 sierpnia 1983r, Kamerun, dolina na północnym-wschodzie kraju: w ciągu jednej nocy ginie cała społeczność oraz zwierzęta, w tym nawet owady. Strat materialnych brak. Westerman wertuje raporty naukowców i słucha opowieści mieszkańców. To książka o tym, jak widzimy zdarzenia i tworzymy rzeczywistość, o tym „[j]ak rodzą się historie?” [z opisu wydawcy]

projekt: Trzy sztuki w Antarktyce, Polskie Radio Trójka: muzyk, filmowiec i fotograf wyruszają w rejs jachtem żaglowym na Antarktydę, aby we właściwej im dziedzinie sztuki oddać towarzyszące wyprawie wrażenia

EKOLOGIA I NATURA

„Więc ej niż miód” reż. Marcus Imhoof: dokument o związku człowieka z pszczołami, przemyśle pszczelarskim i niezwykłej współzależności owadów i ludzi.

„12 srok za ogon” Stanisław Łubieński, wyd. Czarne: reportaż zamiłowanego ornitologa-humanisty inspirujący do lokalnych działań na rzecz ochrony ptaków

„Leśna mafia. Szwedzki thriller ekologiczny” Maciej Zaremba Bielawski, wyd. Agora; reportaż ze Szwecji o nielegalnych powiązaniach koncernów drzewnych i administracji publicznej, o naiwnej walce ludzi przeciw karczowiskom, ale przede wszystkim o racjonalizmie, który wcale nie jest racjonalny.[opis wydawcy]

„**Wyprowa na koniec świata**” – Daniel Dencik: Załoga składająca się z naukowców, myślicieli i artystów wyrusza na niezwykłą ekspedycję do podnóża masywu północno-wschodniej Grenlandii. Podróż staje się przyczynkiem do rozważań o naturze świata. [opis NInA]

<http://ninateka.pl/film/wyprowa-na-koniec-swiata-daniel-dencik>

„**Chmury zbierają się nad żabim rajem**” – reportaż Hanny Wilczyńskiej-Toczko o gdańskim osiedlu, którego mieszkańcy od pół wieku przenoszą żaby ze skarpy do pobliskiego stawu [opis PRIII]

<http://www.polskieradio.pl/9/325/Artykul/1670197,Chmury-zbieraja-sie-nad-zabim-rajem>

„**Droga 816**” **Michał Książek** – reportaż poetycki, na którym uczyć się można koncepcji defamiliaryzacji Szklowskiego. Sztuka patrzenia, w której człowiek jest zarazem częścią świata przyrodniczego i osobliwością natury. Jak wszystkie stworzenia.

ZDROWIE I SPORT

„**Dopóki walczysz, wygrywasz**” reportaż Jana Kasi (Polskie Radio Program III) o najgorszej drużynie w Polsce, która przegrywa wszystkie mecze, a jedyny wygrany unieważniają jej władze piłkarskie; reportaż o sile pasji i roli sportu [opis na podstawie: PRIII]

<http://www.polskieradio.pl/80/1007/Artykul/714520,Dopoki-walczysz-wygrywasz-Jan-Kasia>

„**Wszystko za Everest**” reportaż Jona Krakauera (wyd. Czarne oraz wyd. Prószyński i S-ka) o nieszczęśliwej wyprawie na Mount Everest z 1996 roku, komercjalizacji ekspedycji górskich oraz granicach odwagi i poświęceń w imię celu.

„**Daj mi to**” reż. Andrzej Titkow <http://ninateka.pl/film/daj-mi-to-andrzej-titkow>: Titkow dokumentuje turnus psychoterapeutyczny, gdzie spotykają się różni ludzie i różne historie. Odmienne problemy i życiowe niedobory, uniwersalne ludzkie potrzeby i dążenia.

„**Siedem kobiet w różnym wieku**” – krótkometrażowy dokument Krzysztofa Kieślowskiego przedstawia portrety siedmiu baletnic, od małej dziewczynki po doświadczoną instruktorkę. Opowieść o wieloletnim przygotowaniu do krótkiej kariery, chwilach tryumfu i rezygnacji. [opis NInA]

<http://ninateka.pl/film/siedem-kobiet-w-rozным-wieku-krzysztof-kieslowski>

„**Nasza klątwa**” reż. **Tomasz Śliwiński**: Osobista wypowiedź reżysera, który wraz z żoną musi zmierzyć się z bardzo rzadką, nieuleczalną chorobą ich nowonarodzonego dziecka – Klątwą Ondyny. Chorzy podczas snu przestają oddychać i wymagają dożywotniego wspomaganie przez respirator. [opis: leoblog]

Cały film dostępny tutaj: https://www.nytimes.com/2015/02/02/opinion/our-curse.html?_r=0

„**Zabijali we mnie Heidi**” **Angelika Kuźniak** – reportaż o dopingu podawanym sportswomenkom w NRD bez ich wiedzy. Ceną za spektakularne sukcesy jest wyniszczenie psychofizyczne, problemy z tożsamością, niepokój o jutro. W systemie wspieranym przez dyrektury państwowe, lekarzy, trenerów, człowiek nie jest wartością: jest nią wynik. <http://wyborcza.pl/duzyformat/1,127290,4797945.html>

PRZESTRZEŃ MIEJSKA

Zmiany w Bogocie („Bogota Change”) reż. Andreas Dalsgaard – W jednym z najbardziej niebezpiecznych miast świata mimowicie zaczynają kierować ruchem drogowym, a burmistrz w stroju superbohatera sprząta ulice. Najdziwniejsze jest jednak to, że to działa. Dokument o nieszablonowym podejściu do polityki i organizmu miasta: o przemianach zafundowanych jednej z najniebezpieczniejszych aglomeracji świata przez dwóch burmistrzów-wizjonerów: Antanasa Mockusa oraz Enrique Peñalose.

„**Źle urodzone. Reportaże o architekturze PRL**” Filip Springer, wyd. Karakter : Reportaż o ikonach architektury modernistycznej czasów PRL-u. Zdaniem jednych – budynkach zasługujących na podziw i uznanie, zdaniem innych – ohydnych komunistycznych baraków, które należy zrównać z ziemią. Opowieść nie tylko o przedziwnych losach budynków, ale też o ich twórcach. [opis wydawcy]

Fotoreportaż: Wrocław – wejście od podwórza: <http://wyborcza.pl/duzyformat/51,127290,20459491.html?i=2>
fotoreportaż dokumentujący artystyczny projekt wykorzystania przestrzeni podwórek do integracji społeczności.

„**Detroit. Sekcja zwłok Ameryki**” **Charlie LeDuff**: Detroit – niegdyś w amerykańskiej awangardzie, słynące z wielkiego przemysłu, nowatorskich rozwiązań, śmiałych biznesmenów (...) – dziś jest stolicą bezrobocia, nędzy i

przestępczości. Charlie LeDuff (...) próbuje zrozumieć, co stało się przyczyną upadku jednego z najbogatszych kiedyś miast Ameryki. [opis wydawcy]

„Delhi” Rana Dasgupta – Delhi to nie tylko literacki portret jednego z najszybciej rozwijających się miast, ale także błyskotliwa analiza rozwoju i przyszłości globalnego kapitalizmu [opis wydawcy] „ (...) w lustrze Delhi przejrzeć się może niejedno miasto naszej epoki, która zapomniała, że nie można jedynie brać.” [Olga Stanisławska]

Projekt: Miasto Archipelag: reporterski projekt odkrywający na nowo byłe miasta wojewódzkie

*Lektury dodatkowe: **”Obraz miasta”** Kevin Lynch

SPOŁECZEŃSTWO OBYWATELSKIE

„Arka Jacoba” - fotoreportaż Joanny Strzałko („Duży Format”) o maturzyście z Berlina, który zebrał 290 tys. zł, kupił statek i ocalał od śmierci na morzu już 3 tysiące osób [opis DF]

„CitizenFour” – reż. Laura Piotras – dokument o Edwardzie Snowdenie: sygnaliście ze Stanów Zjednoczonych, który ujawnił bezprawną masową inwigilację cyfrową obywateli w USA i poza Stanami

„Jak to się robi” reż. Marcel Łoziński – smutny dokument o marketingu politycznym: reżyser przygląda się pracy Piotra Tymochowicza: doradcy medialnego, który postanowił udowodnić, że z każdego człowieka może zrobić polityka <http://ninateka.pl/film/jak-to-sie-robi-marcel-lozinski>

***Yesmeni naprawiają świat** – dokument poświęcony niekonwencjonalnej działalności dwóch alterglobalistów, Andy'ego Bichlbauma i Mike'a Bonanno, którzy – poprzez swoje prowokacje wymierzone w wielkie korporacje i rządy – kwestionują normy i dogmaty postępowania, stawiając pytania o granice ludzkiej chciwości [opis na podstawie: NInA]

<http://ninateka.pl/film/yes-meni-naprawiaja-swiat-andy-bichlbaum-mike-bonanno>

„Żeby nie było śladów”: Cezary Łazarewicz odtwarza kulisy jednej z najgłośniejszych zbrodni lat 80. PRL-u: sprawę pobicia Grzegorza Przemyka, pokazując cynizm i wyrachowaną grę władz komunistycznych, a także bezradność władz III RP. „Ta ponadczasowa książka mówi o wciąż nierozstrzygniętej walce z siłami, które dążą do zawłaszczenia prawdy i prawa w imieniu grupy rządzącej.” [Tadeusz Sobolewski]

„Solidarność według kobiet” reż. Marta Dzido: film o roli kobiet w solidarnościowej opozycji i tworzeniu ruchu oporu. Urodzona w 1981 roku reżyserka zastanawia się, dlaczego wysiłek „drugiej płci” niknie w mroku – współczesnych przecież - dziejów i próbuje „odzyskać dla kobiet miejsce w narracji historycznej” [cytat z opisu dystrybutora]. Cały film dostępny na: <http://vod.tvp.pl/26742592/solidarnosc-wedlug-kobiet>

SPOŁECZNOŚĆ LOKALNA

„Przyjęli nas jak normalnych ludzi. W Dobrej Kawiarni pracują osoby z niepełnosprawnością intelektualną” Stanisław Zasada odwiedza poznańską kawiarnię odpowiedzialną społecznie

<http://wyborcza.pl/duzyformat/1,127290,20657282,przyjeli-nas-jak-normalnych-ludzi-w-dobrej-kawiarni-pracuja.html?disableRedirects=true>

„Wyjątkowy hotel nad morzem” Grażyna Wielowieyska – reportaż o hotelu w Gdańsku, w którym pracują wychowankowie z trójmiejskich placówek opiekuńczo- wychowawczych. [opis PR III]

<http://www.polskieradio.pl/9/325/Artykul/1710952,Wyjatkowy-hotel-nad-morzem>

„Nieobcy. 21 historii żeby się nie bać” : polscy pisarze łączą siły i w zbiorze reportaży pokazują różne oblicza pozornej obcości. Dochód ze sprzedaży książki przeznaczony jest na pomoc ofiarom konfliktu w Syrii.

„Decrescendo” reż. Marta Minorowicz: opowieść o rodzącej się przyjaźni między Tomkiem, młodym psychologiem i muzykiem, a jego pacjentami z domu starości. [opis dystrybutora]

<https://vod.pl/odokument-na-vodpl/decrecendo/58k9jhr>

„Diabeł i tabliczka czekolady” Paweł Piotr Reszka

Zbiór reportaży, w którym mieści się wszystko: codzienność i wzniosłość , czułość i nienawiść, śmieszność i groza.

„Jesteśmy coraz fajniejsi. Emeryci wchodzą w wolontariat” reportaż Magdaleny Szwarz o aktywności społecznej, sportowej, artystycznej - i wolontariacie podejmowanym już na emeryturze.

<http://wyborcza.pl/duzyformat/1,127290,19673046,jestesmy-coraz-fajniejsi-emeryci-wchodza-w-wolontariat.html>

„Wszystko jest możliwe” reż. Lidia Duda: Dokument o Teresie, która w wieku 62 lat pakuje plecak, zabiera kilka rzeczy na sprzedaż i autostopem dojeżdża do Szwecji. Zmiana wejdzie w życie Teresy na stałe. Reportaż o tym, że najtrudniejsze do pokonania granice to te w nas samych – ale także o dojrzałości, stracie i niezgodzie na z góry wyznaczony los. Cały dokument dostępny tutaj: <https://vod.tvp.pl/17100422/wszystko-jest-mozliwe>
<https://vod.tvp.pl/17100422/wynik-wyszukiwania>

„Najlepsze buty na świecie” Michał Olszewski – zbiór 23 reportaży z Polski lat 2003-2014. Piotr Mitzner pisze: „są to reportaże katastroficzne, ale są one też interwencyjne. Można przecież coś w tym świecie zmienić i, jak wynika z autorskiego postscriptum, czasem się udaje.”

„Życie to za mało. Notatki o stracie i poszukiwaniu nadziei” Iza Michalewicz – „24 reportaże o ludziach, którym ziemia obsunęła się pod nogami. Jak żyć z utratą honoru? Z perspektywą przedwczesnej śmierci? Z utratą wiary w drugiego człowieka? W sprawiedliwość, we własną wartość? Niektórzy godzą się z losem. Inni próbują go oszukać. Jeszcze inni walczą albo próbują się na życiu zemścić. Prawie wszyscy szukają sensu.” [Maciej Zaremba Bielawski]

„Serce narodu koło przystanku”: Włodzimierz Nowak poprzez jednostkowe historie opisuje „Polskę niewarszawską”. Oddaje głos niesłyszonym: ludziom wykluczonym, złamanym, wyrzuconym poza nawias. Jak Ryszard Kapuściński, „oddaje głos ubogim”.

„Bolało jeszcze bardziej” Lidia Ostałowska - dwanaście historii z polskich miast i miasteczek: Wrotnowa, łódzkich Bałut, Białej Podlaskiej. Historie z Polski B, które prezentują społeczne tło pogmatwanych ludzkich historii życia i składają się na obraz naszego kraju. Zwierciadło dla naszej wrażliwości na drugiego człowieka.

*** **„Byliśmy tylko bajtlami, a czasy były tragiczne. Wspomnienia opolskich Ślązaków z lat wojennych”**

Aleksandra Solecka: reportaż o mieszkańcach Śląska Opolskiego: regionu, którego tożsamość układa się w mozaikę. „Wyrok historii sprawił, że na Śląsku Opolskim trwa niewypowiedziana rywalizacja między dwoma kulturami. Miejscowi, nie wychodząc z domu, obudzili się w innym państwie. Przyjezdni zaś musieli przebijać się przez setki kilometrów w bydłowych wagonach, by poranek zastał ich w tym samym kraju, w którym zasypiali. Lata wojenne podzieliły nas na hanysów i chadzajów.”

INNE:

„Głód” Martin Caparrós – reportaż totalny; próba opisu zjawiska głodu na świecie – wraz z jego przyczynami i lokalną specyfiką. Ta książka „to pytanie o moralne podstawy naszego świata i o możliwość nowej, globalnej idei, która zmieniałaby los „ludzkości”” [Olga Stanisławska]

„Wielki przyptyw” Jarosław Mikołajewski - opowieść o Lampedusie i jej mieszkańcach – lekarzu, księdzu, miejscowym artyście, opiekunce żółwi, profesorze, który kopiuje obrazy Caravaggia – którzy na co dzień obcują z tragedią ludzi przychodzących z morza. Lampedusa jest kroplą, w której skupiona jest jak w soczewce współczesna Europa i problemy, z którymi musi się zmierzyć. [opis wydawcy]

„W cieniu świętej księgi” Arto Halonen, Kevin Frazier – ta książka to pytanie o etykę wielkiego biznesu. Turkmenistan jest w czołówce listy państw najbrutalniej łamiących prawa człowieka, ale to też kraj o bogatych złożach gazu. O dostęp do niego zabiegają rządy i korporacje. Czy państwa Zachodu tracą zdolność do kontrolowania międzynarodowego biznesu? Czy przyszłość należy do dyktatorów i wielkich korporacji pracujących wspólnie dla zwiększenia wzajemnych wpływów? [na podstawie opisu wydawcy]

*** **„Obrazki z Drezna, obrazki z Syrii”** – reportaż **Anny Firgolskiej**, który zwyciężył w konkursie im. Wandy Dybalskiej. Jak Europa przyjmuje uchodźców? Z czym spotykają się uciekinierzy, przez co muszą przejść, zanim dotrą do „Ziemi Obiecanej”? <http://wroclaw.wyborcza.pl/wroclaw/7,142076,21506929,obrazki-z-drezna-obrazki-z-syrii-zwycieski-reportaz-w-konkursie.html?disableRedirects=true>

*** **„Stasiu to nam z nieba spadł”** Weronika Sielicka: reportaż o odnalezionej po latach młodzińczej miłości <http://turniejreportazu.xyz/index.php/edycja-xv/nagroda-dyrektora-x-lo>